ကၞပ်ကၞပ် (ကြိဝိ) — သၞိတ်သၞိတ်။ သၞိတ်သၞိတ်ဖြဖြ။
တိတ်တဆိတ်။ ခိုးကြောင်ခိုးဝှက်။
quietly, secretly

- "ယွံသွိင်မပြ၊ ပွဲ့ကာလမတဲ့တော် ကၠဖြန်မွဲဂှ် ဒေံဂဒှေပ်ကဝေန်လဝ်ဗတတဲ့ ဒေံဒဒှ်ကိုဗ္ဗေတဲ့ "အဲဟွံစလမျိုး" ဒေံဂးတဲ့ ဒေံတိက်တ်ဖဗ္ဗေဂှ်ရ။ ကာလဗ္ဗေတံဂှ် ဟိုတ်မဲအာတဲ့ ဗ္ဗေ ကုက်ကို ဗ္ဗေဖြကို ကောန်ဗ္ဗေတံဂှ်ကို ဒေံကၠတ်ရပ်စ**ကၞပ်ကၞပ်**တဲ့ ဒှ်ဲထာန်ပိုက်စိုတ်ဒေံဂှ် ဒေံ အာကေံရ။" (၅၅၀။ ဇ—၅၂၈။ ၉—၆၁။ အစ္စေဝံ။)

((((((((((((((((()))))))))))))))))

ကြကောတ်

ဝေါဟာရ 'ကြကောတ်' ဝွံ ပွဲ့အဘိဓါန်အၚ်္ဂလိဒေဂှ် ကိုလဝ် n. aromatic powder for the toilet ရ၊ အဓိပ္ပါယ်ဝွံ "ကနိက်မြမောဝ် သွက်ဂွံဟံၚ်ဥဝ်/သ္ရိဝစ်" ဗတ်ဘာသာဗၟာမွဂး "ရေချိုးခန်း/ အိမ်သာသုံး အမွှေးနံ့သာမှုန့်" မဒှ်ရ။ အတိုင်အၚ်္ဂလိဒေမကိုလဝ်ဝွံ အဓိပ္ပါယ်ကၠန်တ်ဒှ်ငဗွဲမလောန်၊ အဓိပ္ပါယ်ဟွံဍိုက်ပေင် အဓိပ္ပါယ်ဒေက်ဒှ်ငဗွဲမၯိုင်တဲ့ ထေက်ကိုဒးဖဍိုက်ဗပေင်အာရ။ ဗွဲစှတ်မွဂးဂှ်တုန် ဝေါဟာရ 'ကြကောတ်' ဝွံ ဗွဲဒဒှ်နာမ်ဂှ် မွံအဓိပ္ပါယ် 'ကနိက်'/'ခ္ဂိက်' သဝ်ဂကူအိုတ်သီရ၊ 'ကနိက် မြမောဝ်' ကို 'ကနိက်တၠဟ်သ္အာင် ဟွံသေင်ကိုမြမောဝ်' ကို လုပ်လိုဟ်မာန်ဖအိုတ်ရ။ ဒးပံက်ဖလှဲအ ဓိပ္ပါယ် ဗတ်အေင်္ဂလိက်မွဂး n. dust, or powder of any kinds, aromatic or unaromatic မဒှ်ရ။ ဝေါဟာရ 'ကြကောတ်' ဝွံ ဆဒဒှ်နာမ်(noun)မွဲသွးဟွံသေင်၊ သီဗွဲဒဒှ်ကြိယာ(verb)မွဲလေဝ် စကာမာန်ဟောင်ရ။ ဗွဲဒဒှ်ကြိယာပ္ဍန်ဂှ် နဒဒှ်ကြိယာသုဒ္ဓ(a non-causative verb)မွဲကို သီနဒဒှ်ကြိ ယာကာရိုတ်(a causative verb)မွဲ ရပ်စပ်စကာမာန်ရ။ စကာဒေံနဒဒှ်ကြိယာကာရိုတ်မွဂး ဒးပံင်စုတ် '+ကေံ' တဲ့ ပိုဒးချူတ် 'ကြကောတ်ကေံ' မဒှ်ရ။ နဒဒှ်ကြိယာသုဒ္ဓ(a non-causative verb)ဂှ် မွံအဓိပ္ပါယ် "မှုန့်မှုန့်ညက်ညက်ဖြစ်သည်"/ "သိသိညက်ညက်ကြေသည်" ဗတ်အေင်္ဂလိက်မွဂး to be crushed to powder မဒှ်ရ။ ဗွဲဒဒှ်ကြိယာကာရိုတ်(causative verb)ဂှ် မွံအဓိပ္ပါယ်ဗတ်ဗၟာ "မှုန့်မှုန့်ညက်ညက်ဖြစ်စေသည်"/"သိသိညက်ညက်ကြေစေသည်"၊ ဗတ်အေင်္ဂလိက်မွဂး to crush (something) to powder မဒှ်ရ။ ဝါကျပယိုက်ဂမ္ဂိုင် အဲမရင်တ္ဂုင်ထ္ဂးလဝ်ဗွဲသ္ပဝ်ဝွံ ညြဝ်လ္ဒတ်စိ စတ်ရံင်တဲ့ အဓိပ္ပါယ်ဒေံဂှ်ကို သီဒှ်ဲဝါဗိုပြင်မဂွံရပ်စပ်စကာဒေံဂှ် ညးမလ္ဒတ်တအ် ကြက်ဂွံသောင်ကၠး တ္ဂးစိုတ်ဟောင်။

ကြဴကောဝတ် (နာမ်) — **ကနိုက်/ခ္ဍိက်**

အမှုန့်

dust, powder

- ပွဲကာလဂ့် သဘ်ဝွံကလော်ချပ်၊ "မ္ဂဇောဓိသတ်ဂှ် အဲကိုံထအ်ညိ" ဂးတုဲ ကနိုက်**ကြဴကောဝတ်**မ ဖိပ်ဂှိပ် ဍုံဖရဲဖျေံရ။ ကနိုက်**ကြဴကောဝတ်**တရဲစှ်တုဲ လောပ်အာမုဟ်မ္ဂဇောဓိသတ်ရ။ မ္ဂဇော ဓိသတ်ထအ်တ လက်သတိက်ရ။ (၅၅၀။ ဇ—၁၅၅။ ပ—၄၃၇/၄၃၈။ အစွော်။) (မ္ဂ = မ၊ မအံက်၊ အပါ။) ပွဲမှုဗ္ဗာ/ ထိုဘီလူးသည် "ဘုရားလောင်း၏အဘကို ချေစေအံ့" ဟူ၍ မိမိ ၏အာနုဘော်ဖြင့် သိမ်မွေ့သော**အမှုန့်**ကို လွှတ်၏။ **အမှုန့်**သည် လာလတ်၍ ပုဏ္ဏား၏နှာ ခေါင်းပေါက်၌ ဝင်၏။ ထိုပုဏ္ဏားသည် အင်းပျဉ်ပေါ်၌ လျောင်းလျက်သာ ချေ၏။ (၅၅၀။ ဒ—၂၃။ ညောင်ကန်။) (ကြဴကောဝတ် = ကနိုက် = အမှုန့်) ပွဲမှုအေင်္ဂလိက်/ The Goblin lived upon the central rafter of the hut. He determined to make the father of the Bodhisatta sneeze. Accordingly, by his magic power he raised a cloud of fine **dust**, which entered the man's nostrils; and as he lay on the bench, he sneezed. (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-12) (ကနိုက်ကြဴကောဝတ်မဖိပ်ဂှိပ် = သိမ်မွေ့သောအမှုန့် = fine dust)

- "ယွံနာဲပိုက္လသိ၊ ပြဲဖြမွဲဂှ် ဍုံဍိုဂ္ဂာတ်ကေတ်ကယိုင်အိုသီ ဍုံမ္ပံကိုယာတ်လစက်မဆာဲ ဍုံ ထိုဗးမိုဟ်ကေတ်**ကြဴကောဝတ်**စ္ဒန် ဍုံစရှ်ကေတ်ဇမန်ပ္တ ပြဲဖြမဒှ်ဌာန်သွေဟ်သ္ဂိုက်တ္ဂသ္ဂိဇကုဂ် ဍုံမဒးသ္ဂိက်မွဲဇကုရ။ ———။" (၅၅၀။ ဇ—၃၄၄။ ဒ—၂၇၀။ အစွော်။) (ကြဴကောဝတ်စ္ဒန် = နံ့သာမှုန့်။) ပွဲမှုဗ္ဗာ/ "အရှင်ဘုရား၊ အကြင်မိန်းမသည် အရှင်ဘုရား၏ သရက်သီးတို့ကို ခိုး၏။ ထိုမိန်းမသည် တန်ဆာဆင်လျက် ကောင်းစွာဝတ်လျက် ပန်းပန်လျက် စန္ဒကူးနံ့သာ လိမ်းကျံလျက် တယောက်ထီးတည်း အိပ်ရာ၌ အိပ်ရစေသတည်း။" (၅၅၀။ ဒ—၇၅၅။ ညောင်ကန်။) (ကြဴကောဝတ်စ္ဒန် = စန္ဒကူးနံ့သာမှုန့် = aromatic powder of sandal)

- နအနုဘာ်သန္တုဋ္ဌိဂုန် အနုဘာ်ဂုန်တ္ဂေက်ဂှ် သ္ဂာက္လန်တ္ဂိုဟ်တိုန် က္လန်သ္ဂီမွဲညာတ်သ္ဂိုင်တ္ဂေက်ဂှ်တုဲ သ္ဂိုက်စံစတ်တုဲ တွံဝိဂှ် က္လန်သက်ကျေံရ။ တွံဝိဂှ် ဆဒ္ဂိုသွးမသေံရ။ ဒ္ဂိုဆုဝိဂှ်လေဝ် ထောင် ဒုံင်တုဲ ဒးကာလကျာမပိုက်ကျုင်ဂှ် ခ္ဂိက်ကွောန်တံဂှ် မပြဟ်တရ။ သ္ဂိုင်တ္ဂေက်ဂှ် **ကြဴကောဝတ်** ကနိုက်ဆုဝိဂှ်စတုဲ စှ်သုင်ဍာ်ဂင်ရ။ ဆုသ္ဓာင်ဟွံဒးအာဂှဲစ၊ ပရိုက်ကျဟ်ဂမ္တ ဟွံဂွံရိုဟ်စတုဲ ပွဲဒ္ဂိုဆုဝိဂှ် ဍုန်ဒုံင်ရ။ (၅၅၀။ ဇ—၄၂၉။ ဒ—၅၉၆/၅၉၇။ အစွော်။) ပွဲမှုဗ္ဗာ/ ထိုကျေးမင်း ၏ အလိုနည်းသည်၏အဖြစ် ရောင့်ရဲလွယ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော ဂုဏ်ကျေးဇူးကြောင့် သိ ကြားမင်း၏နေရာသည် တုန်လှုပ်၏။ သိကြားမင်းသည် ဆင်ခြင်လတ်သော် ထိုကျေးမင်းကို မြင်၍ ထိုကျေးမင်းအား စုံစမ်းအံ့သောငှာ မိမိ၏အာနုဘော်ဖြင့် ထိုသစ်ပင်ကို ခြောက်စေ ၏။ ရေသဖန်းပင်သည် အငုတ်မျှသာရှိ၏။ အပေါက်ကြီးအပေါက်ငယ်ရှိလျက် လေခတ်အပ် သည်ရှိသော် တီးမှုတ်ဘိသကဲ့သို့ မြည်၏။ ထိုရေသဖန်းပင်အပေါက်တို့မှ **အမှုန့်**တို့သည် ထွက်ကုန်၏။ ကျေးမင်းသည် ထို**အမှုန့်**တို့ကိုစား၍ ဂင်္ဂါ၌ရေသောက်၍ တစ်ပါးသောအရပ်

သို့ မသွားမူ၍ လေနေပူတို့ကို မရေမတွက်မူ၍ ရေသဖန်းပင်ငုတ်၌နေ၏။ (၅၅၀။ တ—၄၉၉။ ညောင်ကန်။) (ပရိုက်ကူပြာ်ဂမ္တ = အအေးဒဏ်အပူဒဏ်) ပွဲမူအေင်္ဂလိက်/ Sakka reflecting on the cause saw the parrot, and to test his virtue, by his supernatural power he withered up the tree, which became a mere stump perforated with holes, and stood to be buffeted by every blast of wind, and from the holes **dust** came out. The parrot king ate this **dust** and drank the water of Ganges, and going nowhere else sat perched on the top of the fig-stump, recking nought of wind and sun. (The Jataka: Vol. III & IV: Book IX: p-292)

- သ္ငိုင်မဟာကောသလဂ် ကောန်ဗြဲမွဲ ကိုကုသ္ငိုင်ဗိမ္ဗိသာတဲ့ တ္ဂဟ်နပ၀္ရဟ်**ကြကောဒတ်**မြမောဝ်ဂ် ကွာန်ကသိမွဲဂ် ကိုကုကောန်ဗြဲဂ်ရ။ (၅၅၀။ ဇ—၄၉၂။ ၇—၃၁၆။ အစွော်။) ပွဲမူဗ္ဂာ/ မဟာကောသလမင်းကြီးသည် ဗိမ္ဗိသာရမင်းအား သမီးတော်ကို ပေးသည်ရှိသော် သမီးတော် ရေချိုး**ကာသယ်**မှုန့်ဘိုးအလို့ငှာ ကာသိရွာကို (သမီးတော်အား) ပေးတော်မူ၏။ (၅၅၀။ စတု—၃၁၉။ ညောင်ကန်။) (ကြကောဒတ်မြမောဝ် = အမွှေးနံ့သာမှုန့်)

- "ဂမ္ဘီဗမ္ဗးမကျောင်စိုပ်သ္ဍိအဲဂ် အတိုင်ပိုက်ဂွပ်စိုတ်ဂ် အဲသက်ဒါန် ဟွံသ္ဂုတ်ရ။ ပ္ဂာင်သ္ဍုဲဗ္ဍာမြမောဝ် **ကြကောဒတ်**ကြက်စ္ဂန်ဂ်ကိ မပ္ဍံဗ္ဂိုက်လတက်ဂ္ဍိဂ္ဍာတ် ဥပ်တ်ပ္ဂးဂ္ဂးတံဂ်ကိ သ္ဂာသတိက်သ္ဂာဂွံ့ ဖုန်သ္ဍီဒ္ဒိဝုန်ဏင်တံဂ်ကိ အဲဂွံကိုလဝ်ဒါန်တဲ့ ဟိုတ်အဲမဂွံကိုလဝ်ဒါန် နူဘဝမတဲ့တော်တဲ့ ပြာသာဒ်လ္ဂိမာန် ယာန်တသိုက်ဒိပ်သာ်ဝွံ အဲမကလိဂွံရောင်" သ္ငိုင်နာ်ဂး။ (၅၅၀/ ဇ—၅၂၄။ ၈—၃၇၀/၃၇၁။ အစွော်။) (ကြကောဒတ်ကြက်စ္ဂန် = စန္ဒကူးနံ့သာမှုန့်။)

ကြကောဒတ် (ကြိယာသုဒ္ဓ) — ချိုတ်လေ့က်အာ။ ချိုတ်လေ့က်နဲ့အာကနိုက်/ခ္ဒိက်။
မှုန့်မှုန့်ညက်ညက်ကြေသည်။ သိသိညက်ညက်ကြေမွသည်။
to be crushed to powder, to be broken to pieces

- "ယွံခမိ၊ ပွဲကာလမတဲ့တော် ဟိုတ်တ္ဂအဲမသ္ဂိုင်ကိုဒလော်ဗတောန်တဲ့ ဟွံကေတ်ဂလာန်တ္ဂ ပညာတဲ့ ပွဲစိင်ဇ္ဂုသိုက္ဂောင်ဂ် ဖျုန်ဇကုမဒး**ကြကောဒတ်**တ်တဲ့ရသွံ" ကျာ်တြဲဂး။ (၅၅၀။ ဇ—၁၆၁။ ပ—၄၆၂။ အစွော်။) ပွဲမူဗ္ဂာ/ "ရဟန်း၊ သင်သည်ကား ရှေး၌လည်း ဆုံးမခက်သောသဘော ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် ပညာရှိတို့၏စကားကို နားမထောင်သောကြောင့် အမုန်ယစ်သောဆင်သည် ခြေတို့ဖြင့် **မှုန့်မှုန့်ညက်ညက်** ပြုအပ်လေပြီ" ဟု မိန့်တော်မူ၍—။ (၅၅၀။ ဒု—၅၆/၅၇။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေင်္ဂလိက်/ This is story told by the Master while at Jetavana, about a headstrong person; ---------. The Master said to this Brother – "In olden days, as now, you were trampled to death by a mad elephant because you were so headstrong and careless of wise men's advice." (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-28) (ပွဲမူအေင်္ဂလိက်ဂ် အဓိပ္ပါယ်ဝေါဟာရမန် 'လေ့က်အာ'/'ကြကောဒတ်အာ' ဂ်ကိ အဓိပ္ပါယ်ဝေါဟာရဗ္ဂာ 'မှုန့်

မှုန့်ညက်ညက်ပြုသည်’ ဂှ်ကို ဟွံပြာကတ်ရ။ ဒးဒုင်လိုန်ကိုစိုင်ဇှ်ုတမြအ်ကွောင် ဆဝ့်ဟောင်မ ချူလဝ်ရ။)

- “ယွံသဟာဲပိုကျာ်၊ တီသမ္ဘာတ္ၚအဲ သိုက်စဖျုန်ဂြိုဟ်အဲ နူမကေတ်နင်အဲတေံ မူပမဟွံဂွံဟိုက် အဲရော။ သဘ်ပိုက္ဍဂှ် ဖျုန်ဂြိုဟ်ဟွံဂွံစွံလဝ် ပ္ဍဂွံမွဲလှ်သွံ။ ယဝ်စွံလဝ်ပ္ဍဂွံတု ကာလမစလဵ် က္ဍုင်စလဵ်အာ လတူက္ဒာင်ဆုဂှ် ဖျုန်ဂြိုဟ်ပိုဗွံ လှေက်**ကြကောတ်**အာရ။ ဟိုတ်ဂှ်ရ ဖျုန် ဂြိုဟ်ပိုဟွံလဝ်ပ္ဍဂွံ စွံလဝ်လတူတွံဆုတေံရောင်။ ကလေင်အာကေတ်မွဲဝါရ” သ္ပိုင်ကွ္ဍုဂး(ကိုံ ကျာ်ရ။) (၅၅၀။ ဇ—၂၀၈။ ပ—၅၈၆။ အစွော်။) ပွ္ဍမူဗှာ/ “အဆွေ(မိကျောင်း)၊ အသို့မူ၍ သင်သည် ကောင်းစွာမမှတ်သနည်း။ ———— ငါတို့၏ရင်၌ နှလုံးသည် အကယ်၍ရှိသည် ဖြစ်ငြားအံ့၊ သစ်ပင်ဖျားတို့၌ ပြေးသွားလတ်သည်ရှိသော် **မှုန့်မှုန့်ညက်ညက်ကြေ**သည် ဖြစ် ရာ၏” ဟု ဘုရားလောင်းသည် ဆို၏။ (မိကျောင်းသည် မေးလတ်သော်) “ငါတို့၏နှ လုံးတို့ကို ထိုရေသဖန်းပင်၌ ဆွဲအပ်ကုန်၏” ဟု (ဘုရားလောင်းမျောက်မင်းသည် ဆို၏။) (၅၅၀။ ဒု—၂၁၉/၂၂၀။ ညောင်ကန်။) ပွ္ဍမူအေင်္ဂလိက်/ “Friend,” said the Monkey, “it is nice of you to tell me. Why, if our heart were inside us when we go jumping among the tree-tops, it would **be all knocked to pieces**!” (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-111)

- “ညးမပြိုင်ဝါတ်ကော်ပြာဘာတ် ညးမသ္ပဟ်ရထဂ့် ဒ္ဂကျာ်တြဲမွဲရ။ ကျာ်တြဲဂှ် မတီကေတ်နဲ အိုသီ၊ ကျာ်ဂှ် မပြလောန်နူမွိဟ်ဒေဝတ်ဍန်ဗြိဂမ္ဂိုင်ရ။ ကျာ်တြဲဂှ် မဂွံစမိန်ပြမာန်တ်ပြကိုဟ် အဘိဝ် မလ္ပိန်ဗပိန်ကေ့ဝါဒညးအိုသီ ဝါတ်ညးမက္ဍိုဒ္ဂ် အလုံဇမ္ဗုဒိပ်ဝွံဂှ် ကျာ်တြဲမဂွံသ့်ပျး ထ္ပးကိုညးဖအိုတ်ရ။ မူညံင်မတုပ်ရော၊ ညံင်ရလပ်မက္ဍိုဒ္ဂ်ပွ္ဍမှာသိုတ်တဲ့ ရမလေပ်အိုတ်အာ ပွ္ဍ သြင်ဖှ်ကို ညံင်သဘ်ဂှ်ကို ယြဝ်ဝါဒမွဲမက္ဍိုဒ္ဂ်ဂှ် အာစိုပ်ကျာ်တြဲတဲ့ ရမ**ကြကောတ်**အာကီ။” (၅၅၀။ ဇ—၂၂၉။ ပ—၆၄၉။ အစွော်။) (ဝါတ် = ဝါဒ။) ပွ္ဍမူဗှာ/ “ထိုသို့သဘောရှိကုန် သောသူတို့၏ တထောင်နှင့်လည်း တကွပြောဆိုခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော၊ ခပ်သိမ်းသောတရား ကို သိတော်မူသော၊ အခြေနှစ်ချောင်းရှိကုန်သော သူတို့ထက်မြတ်သော၊ တရားဖြင့် လူ နတ်တို့ကို အစိုးရသော၊ သူတစ်ပါးတို့၏ အယူဝါဒကို ဖျက်ဆီးခြင်းငှာတတ်နိုင်သော၊ မ ဟာဂေါတမသည် ရှိ၏။ ဇမ္ဗူဒ္ဓီပ်ကျွန်းလုံး၌လည်း ဖြစ်စေသော တပါးသောဝါဒရှိသော ထိုမြတ် စွာဘုရားကို လွန်အံ့သောငှာ စွမ်းနိုင်သောသူမည်သည် မရှိ။ ကမ်းနားသို့ရောက်ကုန်၍ လှိုင်းတံပိုးတို့သည် ပျောက်ကုန်ဘိသကဲ့သို့ ခပ်သိမ်းကုန်သော ဝါဒတို့သည် ထိုမြတ်စွာဘု ရား၏ ခြေတော်ရင်းသို့ရောက်၍ ပျောက်ကုန်၏။” (၅၅၀။ ဒု—၂၉၅။ ညောင်ကန်။) ပွ္ဍမူအေင်္ဂလိက်/ The people said, “There is One who could argue with a thousand such – all wise, chief of men, the mighty Gotama, lord of the faith, who bears down all opposition, there is no adversary in all India who can dispute with Him. As the billows break upon the shore, so all arguments **break** against his feet, and are dashed to spray.” Thus they described the qualities of the Buddha. (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-151) (တင်သမ္တီ။ ပွ္ဍပိဘာသာဝွံ အဓိပ္ပါယ်ဟောင်ဒးပ္တိ၊ ပ္တိဝေါဟာရဟွံဂွံ။)

- “ယွံမ္ဓးတံ၊ သိုင်မအဲ ဒြပတ်အစော်ဍိုန်အာတုဲရ။ အဲအဃောမထတ်စော်ရောင်။ လောန်န္ဂုဂ ဋ္ဌေင်သိုင်မအဲ အဲဍေင်တိုန်ရ” (တ္ၚတ်)သုပတ္တဂႋတုဲ ထော်ကေ္ဂံပ္ဂါဂမ္ဂိုင်တုဲ ဂဋ္ဌေင်တိုန်အာ လတူအကာသတုဲ ဒႋကျာဝေရံင်ဗရာတ် ဇုတ်**ကြကောဝတ်**ဒ္ဂ်အာခနိက်ခပ်တုဲ ဒႋပကာဂစိုတ်ရ။ (၅၅၀။ ဇ—၄၂၇။ ဒု—၅၈၉။ အစ္ဂေံ။) ဗတ်ဗ္ၚာ/ “အချင်းတို့၊ ငါ၏အဖဖြစ်သောလင်းတ မင်းသည် အိုသည်ဖြစ်၍ အားနည်းသည်ဖြစ်၏။ ငါသည်တမူကား အစွမ်းအားထက်သန်တုန်း ဖြစ်၏။ ငါ့အဖ၏ကျက်စားရာထက်လွန်၍ ငါသည်ပျံတက်အံ့” ဟု သုပတ္တလင်းတသည်ဆို၍ လင်းတအုပ်စုမှဖဲခွါ၍ ကောင်းကင်ပြင်သို့ ပျံတက်သွားသည်ရှိသော် ဝေရမ္ဘလေတို့သည် ခတ်မိသည်ဖြစ်၍ အရိုးတို့သည် ထုံးမှုန့်ကဲ့သို့ **မှုန့်မှုန့်ညက်ညက်ကြေ**လျက် အသက်ကုန် ခြင်းသို့ ရောက်လေ၏။ (သုတေသီ)

- “တြာံမပြဲမပတ္ၚစရာဲရုပ် ကြိုဖ်မဖ်သာ်ဝွံဂှ် နကံမဖျုင်လဝ်ဂိုဂ် အဲကိုလ္ၚအာပန်ကလုင်ဂစိုတ်ကေ္ဂံ ဂှ် ပွအဲဝွံ သ္ဂိုင်ညးသွသန်သွံ။ ပွဒဖန်သဟာသိလောန်သန်သွံ။ အဲမဒႋဒြိုဟ်ဂစိုတ်ကေ္ဂံတ္ၚသ္ဂိအဲ ညးမဒ္ဂ်တြာံမပြဲရောင်သွံ” ဂႋတုဲ (ဂ္ဂကျာ်စုလသုဘဒ္ဒါ) က္တိဒ္ဂ်သလိုက်သ္ဂောံ လ္ဂိစံင်တူဖ္ဂော်ကို ဒြပတ်တုဲ ဖျုန်ဂြိုဟ်**ကြကောဝတ်**အာတုဲ ပ္ဂဲတ္ဂဲဂှ်ဟောင် ဂ္ဂကျာ်ပကေ္ဂံကာဂစိုတ်ရ။ (၅၅၀။ ဇ—၅၁၄။ ၈—၂၀၀။ အစ္ဂေံ။) (ဖျုန်ဂြိုဟ်ကြကောဝတ်အာ = ဖျုန်ဂြိုဟ်ဒကးအာ၊ ဖျုန် ဂြိုဟ်လေ္ဂကိလုံင်အာ။)

- ထေရ်(မောဂ္ဂလာန်)ပတ္ၚက္လခိဂ် ပ္ဂော်စတ်ကိုတုံသိန္ဒရာဖ်ဟွံမာန် စိုန်ဒ္ဂ်ကိုလေဝ် ပရဟ်ကံဝိပက် တော် ပြဟ်လောန်အာတုဲ က္လခိထေရ်ပ္ဂိုတ်အာတုဲ ဒ်ဟွံဂတာပ်ရောင်။ ————၊ ဒကိုပ်ဒမ္ဂဂ် ဂွံထေရ်တုဲ သိ(ကမ္ဂတ်)ညးမသုန်ကဵုဂှ် ဍုံတက်ထေရ်ဂှ်ရ။ ဇုတ်ထေရ်ဂှ် **ကြကောဝတ်**အာ ဖ္ဂတ်တ္ၚကနန်သ္ဂညိကိ ဟွံသိဟ်တုဲ ထေရ်ချိုတ်ရဍုံဂႋတုဲ ဍုံဗိုတ်ထော်ကေ္ဂံ ပ္ဂဲဂြိုပ်ဆုလကံ ဂှ်တုဲ ဍုံစ္ဂးအာကေ္ဂံအိုတ်ရ။ (၅၅၀။ ဇ—၅၂၂။ ၈—၃၀၁။ အစ္ဂေံ။) ပ္ဂဲမူဗ္ၚာ/ အရှင်မဟာ မောဂ္ဂလာန်မထေရ်သည် ထိုမကောင်းမှုကံ၏ အကျိုးဆက်ကြောင့် ကောင်းကင်သို့ပျံအံ့သော ငှာ မစွမ်းနိုင်လေ။ ———၊ သမဏဂုတ္တိက ခိုးသူသည် အရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန်ကိုဖမ်း၍ မ ထေရ်၏အရိုးတို့ကို ဆန်ကျိုးဆန်ကွဲပမာဏမျှ ရှိသည်တို့ကိုပြုလျက် ရိုက်နှက်၍ **မှုန့်မှုန့် ညက်ညက်ကျေ**စေ၍၊ —— “ယခုသေလေပြီ” ဟူသောအမှတ်ဖြင့် တစ်ခုသောချုံအပြင်၌ ပစ်ထားခဲ့၍ အခြံအရံနှင့်တကွ ဖဲလေ၏။ (၅၅၀။ ပဍ—၃၁။ ညောင်ကန်။) ပ္ဂဲမူအေင်လိက်/ The brigand **crushed** all his bones, subjecting him to the ‘straw and meal’ torture, and, thinking he was dead, went off with his followers. (The Jataka: Vol. V & VI: Book XVII: p-65) (ကြကောဝတ် = to be cruched)

ကြကောဝ်တ် (ကြိယာကာရိုတ်) — ဖလေ့က်ကေ့ံ။ ကိုလေ့က်ဒ္ှ်အာကနိ့က်/ခို့က်။
မှုန့်မှုန့်ညှက်ညှက်ကြေစေသည်။ အပိုင်းပိုင်းကျိုးပြတ်စေသည်။
to crush something to powder, to break something to pieces

- "———၊ ယွံအမာတ်တံ၊ တြုံဟွံတီဂုန်ညး ပလီသမ္ဗာညးဂှ် တြုံပိုတ်ဖိုင်တဲ, ပိုတ်ကတောဝ်, ပိုတ်မုဟ်ဝွံရ။ တြုံဝွံ နကိုရိ မ္ဒးတံတက်**ကြကောဝ်တ်ကေ့ံ**ဇုတ်ဒ္ဂေံတုဲ မ္ဒးတံသ္ဂဟ်ဒြာတ်ကေ့ံဒ္ဂေံ ညိ။ ဖြဒမိက်ဟွံဒြင်ဂုန်ညး မဂစိုတ်တြုံတ္ၚသ္ဂိ မကျောန်စိုတ်ကိုတြုံပိုတ်ဖိုင်တဲ, ပိုတ်ကတောဝ် ပိုတ်မုဟ်ဂှ် ဖြဂှ် မ္ဒးတံရေက်ကေ့ံ ကတောဝ်မုဟ်ပါင်ဒ္ဂေံတုဲ မ္ဒးတံစုင်ကိုရိတုဲ ဂစိုတ်ကေ့ံညိ" (သ္ဂိုင်ဂး။) (၅၅၀။ ဇ—၁၉၃။ ပ—၅၄၆။ အစ္ဇေံ။) ပွဲမူဗှာ/ "(အိုအမတ်တို့)၊ ရှန့်ရင်း ကြမ်းကြုတ်စွာထသော သူသေကောင်နှင့်တူထသော သူ့မယားကို မှိဝဲတတ်ထသော ဤ ယုတ်မာစွာသော ငတုံးကိုလည်း ကျည်ပွေ့ဖြင့် **သိသိညှက်ညှက်ကြေ**အောင်ရိုက်၍ ဒဏ်ကို ပြုကြကုန်လော့။ ယုတ်မာစွာသောလင်ကို လုပ်ကျွေးသော ဤသီလမရှိသော မိန်းမအား လည်း အသက်ရှင်စဉ်လျှင် နား, နှာခေါင်းကို ဖြတ်ကြကုန်လော့။" (၅၅၀။ ဒု—၁၆၇။ ညောင်ကန်။)

- "ဟာဲသ္ဂိုင်ဂန္ဓရးသမ္ဂိ၊ ဒဒ္ဂ်ဇကုမသ္ဒိုဂှ် လွပံက်ပါင်ပ္ဍိညးညိ။ ညံင်ကရိဇကုမကြိုဂှ် ဒ္ဂေံဟွံဂွံဒ္ဂ်ရ။ ညံင်ပိုက်စိုတ်မဂှ် ဟွံကလိဂွံရ။ အဲဂှ် ညံင်ရ်စိင်ဇ္ဂု မဟွဲကိုဖဝက် မဂင္ဒေင်မွဲဇကုဂှ်ဒ္ဂ်တုဲ ညံင်ရ် စိင်ဇ္ဂု အဲတ္ၚဍုင်ဗာရာဏသီ မ္ဂံကိုဂွံင်ဂှ် ဒဒ္ဂ်ဖ္ဂေ်ပြာပ်ကျုင် သ္ဂိုက်ဂွံဍုင်အဲဂှ် ညံင်ရ်ဂြိုပ်ဗပိုဟ် ကိ နဖိုင်အဲလနိန်ဗပိန်**ကြကောဝ်တ်ကေ့ံ**ဖ္ဂေ်ရသွံ။ ပွဲတ္ဂဲဝွံ တြ်မကျုင်ဂှ် အဲဗက်ဖ္ဒဏာကေ့ံမရ။" နဂလာန်သဝ်ဝွံ ဗောဓိသတ်ဟိုစမြဗဟောက် (သ္ဂိုင်ဂန္ဓရးရ။) (၅၅၀။ ဇ—၂၃၀။ ပ—၆၅၄။ အစ္ဇေံ။) (ပွဲမူဗှာ/ ထိုဂန္ဓာရမင်းအား ထိုဘုရားလောင်းသည် လပြည့်ဝန်းကဲ့သို့ အသရေရှိ သော မိမိ၏မျက်နှာကိုပြ၍ "ဟယ်ငမိုက်၊ သင်သည် မယောင်ယမ်းမမြည်တမ်းလင့်။ ယခု အခါ၌ အမုန်ယစ်သောဆင်ပြောင်သည် ကျူတောကို နင်းဘိသကဲ့သို့ ထိုအတူ သင်၏စစ် သည်အပေါင်းကို ဖျက်ဆီးလိုက်အံ့" ဟုခြိမ်းချောက်၍——။ (၅၅၀။ ဒု—၂၉၉။ ညောင်ကန်။)

- ကွာဲဂှ် ဒ္ဂေံပြာပ်အာပွဲရှင်စိင်တုဲ ပွဲစးစိင်မွဲမဒ္ဂုတ်ဂှ် ဒ္ဂေံဂွံဒ္ဂိုင်တုဲ ဒ္ဂေံအာစုတ်ဍဝ်ပသ္ဂ် ပွဲစးစိင်ဂှ် ရ။ ဒ္ဂေံဒြေပ်ဝေင် ပွဲစးစိင်ဂှ်ရ။ စိင်ဂှ် နွံကိုသီလခဍိုတုဲ ဟွံဂွံထေပ္ဂတ်တုဲ အောင်ဒုင်ဒ္ဂိုင် ဟွံဂွံပ မွဲသဝ်ရ။ နွံပွဲကာလမွဲတ္ဂဲ စိင်တလသီလဂှ်ဟွဲတုဲ စိင်ဒမြိုဟ်မွဲ ကျုင်စိုပ်ဒ္ဂဲဂှ်ရ။ ကွာဲဒမ္ဂာန်ဂှ် ကျုင်ညာတ် သလေ့ဲညံင်စိင်ကျာတေံဂှ်ရ လဝ်စိုတ်တုဲ တိုန်အာလ္ဂူစးစိင်ဂှ်ရ။ စိင်ဂှ် ရပ်သ္ဂေံ ကေတ်ကိုလပ်တုဲ လပိုက်ဖျေံတုဲ လိုန်ဖလေ့က်**ကြကောဝ်တ်ကေ့ံ**ဇုတ်တုဲ (ကွာဲဂှ်) ဒးပကာဂ စိုတ်ရ။ (၅၅၀။ ဇ—၂၇၈။ ဒု—၅၄။ အစ္ဇေံ။) ပွဲမူဗှာ/ (ထို)မျောက်သည် ဆင်တင်း ကုပ်သို့သွား၍ သီလရှိသော တခုသောဆင်၏ ကျောက်ကုန်း၌နေ၍ ကျင်ကြီးကျင်ငယ်စွန့် ၏။ ကျောက်ကုန်း၌ စကြံသွား၏။ ဆင်သည် သီလရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် သည်းခံခြင်းဖြင့် အမျက်မထွက်။ တနေ့သ၌ ထိုဆင်၏နေရာ၌ တပါးသောကြမ်းသော ဆင်ငယ်သည်နေ၏။

ထိုမျောက်သည် ထိုသီလရှိသောဆင်လျှင်တည်း ဟူသောအမှတ်ဖြင့် ကြမ်းသောဆင်၏ ကျောက်ကုန်းသို့တက်၏။ ထိုအခါ မျောက်ကို ဆင်သည် လျင်မြန်စွာ နှာမောင်းဖြင့်ယူ၍ မြေ၌ချထား၍ ခြေဖြင့်နင်း၍ **ကြေစေ**၏။ (ဇာ၊ ၃–၄၉၅/၄၉၆။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေင်လိက်/ ------; and it (the monkey) ran into the elephant's stable, and perching on the back of a virtuous elephant, voided excrement, and began to walk up and down. The elephant, being both virtuous and patient, did nothing. But one day in this elephant's place stood a wicked young one. The monkey thought it was the same, and climbed upon its back. The elephant seized him in his trunk, and dashing him to the ground, **trod him to pieces**. (The Jataka: Vol. I & II: Book III: p-262)

- "ဆရှေင်ပိုတ္ဂာတ်ဂှ် ဂေင်တိုန်တဲ မှာသိုတ်ပန်မဗိုင်လဝ်တ္ကဲပိုဝွံဂှ် ကာလမညာတ်တိတ္ကဲပိုဝွံဂှ် ဗှတ်တ္ဂာခံက်ဗ္ဒ တိမွဲဗှင်ဗှတ်ပန်ကၠင်ဂှ် ဆဂှ်မဒ်ှရှေင်ပိုရ။ လ္တူဂှ် ဒ်ှကျာဝေရံင်မြာတ်ရကောန်။ လ္တူဂှ် မလွပ်တိုန်ရကောန်။ ယံမတိုန်အာလ္တူဂှ်မ္ဂး နလှေင်ကွတ်အယုက်တ္ဂာတ်လ္ဂိသွံဂှ် မဟွံ ဂွံဒုံင်ရ။ ကျာဝေရံင်မြာတ်ဂှ် **ကြကောဒတ်ကေ္ာံ**ဇုတ်မရကောန်။" နလှေင်သ်ဝွံ ဗောဓိသတ် (သိုင်တ္ဂာတ်) ဒ္ဒေံဗတောန်ကောန်ဂှ်။ (ဇာ၊ ဇ–၃၈၁၊ ဒု–၃၈၇။ အစွေံ။) ပွဲမူဗ္ဂာ/ "ချစ်သား၊ အကြင်အခါ၌ ပထဝီမြေသည် လေးထောင့်ရှိသောလယ်ကွဲ့သို့ ထင်သည်ဖြစ်အံ့၊ ထိုအရပ်မှ ပြန်ခဲ့လော့။ ဤထက်လွန်စွာ မပျံလင့်။ –––။" မိဂါလောပလင်းတသည် အဆုံးအမကို မခံသည်၏အဖြစ်ကြောင့် အဖစကားကို နားမထောင်မူ၍ ပျံသဖြင့် အဖသည် ကြားအပ်သော အပိုင်းအခြားကို လွန်၏။ –––၊ ထိုအခါ ထိုမိဂါလောပလင်းတကို ဝေရမ္ဘလေတို့သည် ခတ်ကုန်၏။ မိဂါလောပလင်းတသည် ဝေရမ္ဘလေတို့သည် ခတ်ကာမျှ၌လျှင် **အပိုင်းပိုင်းပြတ်**၍ ကောင်းကင်၌ ကွယ်ပျောက်လေ၏။ (ဇာ၊ တ–၁၅၀/၁၅၁။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေင်လိက်/ Migalopa (the son vulture) through disobedience did not do his father's bidding, but rising and rising he passed the limit his father told him, clove even the Black Winds when he met them, and flew upwards till he met the Verambha winds in the face. They struck him, and at their mere stroke he **fell into pieces** and disappeared in the air. (The Jataka: Vol. III & IV: Book VI: p-164)

- နကံမဖျူင်လဝ်ဂိုဂှ် လ္ဂဗလးပန်ပ္တိုန်ဏာ ဒးန္ဂုထမောင်ဂြိုဟ် ကၠိုဟ်သာတ်တိုန်အာဒ်ုစးတဲ သာတ်တိုန်အာလတူအာကာသရ။ ပွဲထမောင်ဂြိုဟ်ဂှ် ညံင်ညးစုင်ကိုမဲကွာန်မြကိ ဆီဖ္ဒောဝ်ဗ တိုဟ်တိတ်ကၠုင် ညံင်ဇမောဝ်ဍုဝ်ရ။ ဒုက္ခဝေဒနာဂှ် သ္ကာတ်လောန်ကၠင်အာတဲ ဗောဓိသတ် (သိုင်စိင်ဆဒ္ဒန်) ပခိုင်နရိုင်စိုတ်ဟွံမာန်တဲ ပိဝါဟောင် ဂအတ်ကရေဲရမျာင်ရ။ စိင်ပြဝါဒစာံလ္ဂိ မိင်တဲ တိုန်ကၠုင်နူဍုဝ် ညာတ်ဒုက္ခဝေဒနာဗောဓိသတ်တဲ ကလာင်အာဂွံသတြုဗောဓိသတ် ဗှတ်သ္ဂဆုမွဲဍောတ်မွဲတ္ဂးကိ ဂတးကေ္ာံဂွံတဲ လ္ဂိန်ဖလှေက်**ကြကောဒတ်ကေ္ာံ**ရ လဝ်စိုတ်တဲ စ္ဂး အာအနုဒိုဟ်အိုတ်ရ။ (ဇာ၊ ဇ–၅၁၄။ ၈–၁၉၃/၁၉၄။ အစွေံ။) ပွဲမူဗ္ဂာ/ (သောဏုတ္တရမုဆိုးသည်) မိမိ၏တွင်းအနီးသို့လာသော ဆင်မင်းကို ကြီးစွာသောဆိပ်လူးမြှားဖြင့် ပစ်၏။ သောဏုတ္တရမုဆိုးသည် ပစ်အပ်သော ဆင်မင်းသည်လည်း ပြင်းစွာသောကြိုးကြာသံကို သုံး

ကြိမ်ဟည်း၏။ အလုံးစုံကုန်သော ရှစ်ထောင်ကုန်သော ဆင်တို့သည်လည်း ကြောက်မက်ဘွယ်သောသဘောရှိသော ပဲ့တင်သံကို ပြုကုန်၏။ ထိုရှစ်ထောင်ကုန်သောဆင်တို့သည် မြက်ကိုင်း သစ်ခက်သစ်ရွက်ကိုင်း **မှုန်မှုန်ညက်ညက်**ပြုကုန်လျက် ထက်ဝန်းကျင်မှ အရပ်ရှစ်မျက်နှာတို့သို့ ပြေးကုန်၏။ (၅၅၀။ စတု—၆၇၃။ ညောင်ကန်။)

((((((((((((((()))))))))))))))

ကြက်

ဝေါဟာရ 'ကြက်' ဝွံ ပွဲအဘိဓါန်အွာဟာလီဒေဂှ် ကိုလဝ်အဓိပ္ပါယ် n. substance, essence, choicest part, original source; prefix, sign of future မဒ်ုရ။ ဝေါဟာရ 'ကြက်' ဏံ ဗွဲအဓိပ္ပါယ်နာမ်ဂှ် ညးတီအဲတီဒ်ုတဲ ပွဲဒ္ှာဲဝွံ အဲခ္ဍန်ထော်က္ာရ။ ဗွဲအဓိပ္ပါယ် "အရာဆက်စွံဂတ၊ လက်သန်ထ္ဍးအနာဂတ်" (prefix, sign of future)ဂှ် အဲမိက်ဂွံဟိုညိရ။ 'ကြက်' ဝွံ ဒ်ုတ်ကြိယာအရီအဗင (auxiliary verb) မွဲတဲ ဍေံစ္ဍောန်ထ္ဍးကာလအနာဂတ်ရ။ ဗွဲဝေါဟာအေင်္လိက် "will" "shall"၊ ဗွဲဝေါဟာဗ္ၚာ 'လိမ့်မည်'/'အံ့'/'လတ္တံ့' တအ်ဂှ် ဂပ်ဂဝ်ပ္တောအ်စတ်အဓိပ္ပါယ်ရ။ ဝေါဟာရ 'ကြက်' ဝွံ ဗွဲအဓိပ္ပါယ်ဏအ်ဂှ် စိုန်ညးဂမ္ၜိုင်တီကိုလေဝ် ပွဲခေတ်ပိုတဲ္ဍဏအ်ဂှ် မွိဟ်စကာဍေံဂှ် အောန်စော်က္ဍုင်ဒှ်ုင်ရ။ ပွဲလိက်ပိုမချူဂှ် အဓိပ္ပါယ်ပိုမိက်ဂွံဂး ညံင်ဂွံသောင်က္ဒးဂှ် ဍေံဒ်ုဒှ်ုင်အထံက်ပင်ကိုရောင်ဒ်ုတဲ ဒ္ှာဲထေက်ကိုဒးစကာဍေံန္ဂှ် ညံင်ပိုဂွံဆက်စကာအာဍေံပ္ဍနဂှ် အဲမိက်ဂွံကိုဒြပ်ဟတ်ရ။ ဝေါဟာရ 'ကြက်' ဏအ်ဂှ် ဒ္ှာဲလိုဂွံစွံစကာဍေံရောမ္ဂး စွံဂွံ(၂)ဒ္ှာဲရ။ ဗွဲဂတကြိယာအဓိက(main verb)ဂှ် စုက်စုက်လေဝ်စွံမာန်၊ ဗွဲဂတကတ္တာ(subject)လေဝ် စွံမာန်ရ။

စွံဗွဲဂတကြိယာစုက်စုက်။

- ကာလဂှ် အမာတ်သ္ၚိုင်မွဲ ပလီကျော်ကမ္ဘောန်သ္ၚိုင်ရ။ သ္ၚိုင်တီဒဒ်ုအမာတ်ဂှ် ဒ်ုဗိုန်စ္ဂတ်တဲ သၟ်ဝွံ သ္ၚိုင်ချပ်၊ "အမာတ်ဝွံတုန်လေဝ် ဂှိုင်ကိုဥပ္ပကာကိုအဲရောင်သွံ။ ဗြဲဝွံတုန်လေဝ် မဒ်ုသ္ဂိုက်အဲရောင်သွံ။ ညးစါဝွံ တ္ၚဟ်နပ္ဍေင်ကျော်ဍေံတံ ဟွံဂပ်ဂဝ်ရ။ အဲသ္ၚာန်အမာတ်တ္ၚပညာညိတဲ ယဝ်ရသက်ိုအေင်ဒုင် အဲ**ကြက်**အေင်ဒုင်ရ။ ယဝ်ရဟွံကိုအေင်ဒုင် အဲဟွံအေင်ဒုင်ရ" (သ္ၚိုင်ချပ်။) (၅၅၀။ ဇ—၁၉၅။ ပ—၅၅၂။ အစ္ဂောံ။) ပွဲမူဗ္ၚာ/ ထိုအခါ၌ ဗြဟ္မဒတ်မင်း၏ တယောက်သောအမတ်သည် နန်းတွင်းသူ မင်းမောင်းမတယောက်၌ မှားယွင်း၏။ မင်းသည် မှန်သောအားဖြင့်သိ၍ "အမတ်သည်လည်း ငါ့အား ကျေးဇူးများ၏။ ဤမိန်းမသည်လည်း ငါချစ်သောမိန်းမတည်း။ နှစ်ယောကုန်သော ဤသူတို့ကိုလည်း ဖျက်ဆီးအံ့သောငှာ မတတ်ကောင်း။ ပညာရှိသောအမတ်ကို ပြဿနာကိုမေး၍ သည်းခံအပ်သည် အကယ်၍ဖြစ်လတ္တံ့